

Arkivsak-dok. 201208173-2
Saksbehandler Hildegunn Hestnes

Saksgang
Fylkesutvalget

Møtedato
22.05.2012

Forslag til endringer i lov om folkebibliotek - høringsuttalelse

FYLKESRÅDMANNENS INNSTILLING:

Sør-Trøndelag fylkeskommune slutter seg til departementets ønske om fortsatt sterke folkebibliotek med høy kompetanse i alle kommuner, med åpning for bredt samarbeid med andre kommuner. Fylkeskommunen ser det regionale bibliotekleddet som svært viktig for utvikling av gode bibliotektenester for alle innbyggerne, og støtter lovforslaget om at fylkeskommunen selv skal vurdere hvordan tjenesten skal organiseres.

VEDLEGG:

Nummererte vedlegg som følger saken:

1. [Lov om folkebibliotek av 20. desember 1985 nr 108](#)
2. [Forslag til endringer i Lov om folkebibliotek. Høringsnotat](#)
3. [Ny lovtekst](#)

GJELDENDE FORUTSETNINGER:

BAKGRUNN:

Kulturdepartementet har sendt forslag til endring i lov om folkebibliotek på høring, med høringsfrist 8.06.12. Loven skal gjelde for den offentlige folkebibliotekvirksomheten, herunder de lokale folkebibliotekene som kommunen har ansvaret for (lovens kap. II), fylkeskommunens bibliotekoppgaver (lovens kap III), og særlige bibliotekformål som staten har ansvaret for (lovens kap. IV).

Forslaget er en oppfølging av St.meld. 23 (2008-2009) Bibliotek; kunnskapsallmenning, møtestad og kulturarena i ei digital tid. I meldingen ble det vist til at det er behov for utvikling i biblioteksektoren for å sikre mer robuste og omstillingsdyktige bibliotek som kan tilby alle innbyggerne bedre bibliotektenester. Det ble varslet at Kulturdepartementet ville vurdere endringer i folkebibliotekloven for å legge til rette for en slik utvikling.

FAKTISKE OPPLYSNINGER:

Lovforslaget pålegger fortsatt alle kommuner å ha et folkebibliotek og å gi innbyggerne et godt bibliotektilbud. Tilbudet kan sikres gjennom forpliktende samarbeid med nabokommuner. Den viktigste endringen i formålsparagrafen er at biblioteket skal drive «aktiv formidling» og «være en møteplass for offentlig samtale og debatt.»

DRØFTINGER:

1. Harmonisering av lovbestemmelser for folkebibliotek og universitets- og høgskolebibliotek (UH). UH-bibliotekene er en del av universitetene og høgskolene, og

skal støtte opp under forskning og undervisning. Folkebibliotekene har et kulturpolitisk formål, nedfelt i bibliotekloven.

Målsettingen om et tilnærmet sømløst biblioteknettverk er tidligere lansert i St.meld 22 (1999-2000) kjelder til kunnskap og oppleving. Man mente at kombinasjonen IKT og et samfunn preget av livslang læring og etter- og videreutdanning ville kreve tettere samarbeid i et samlet biblioteknettverk, slik at brukerne av bibliotek tjenester ikke skal måtte tenke på hva slags bibliotek de henvender seg til når de trenger bibliotek tjenester. Departementet foreslår at det i lovrevisjonen ikke blir gjort endringer med hensyn til harmonisering av regelverkene for folkebiblioteksektoren og UH - sektoren.

Fylkeskommunen beklager at det ikke har vært mulig å få laget en felles lov for folkebibliotek- og bibliotekene i universitets- og høgskolesystemet. Vi mener en felles lov kunne gjort samarbeidet om fjernlånet, altså lån av bøker og andre media, mellom de to sektorene langt enklere. I tillegg sikret tilgang til artikler og informasjon som kun finnes digitalt, og som i stor grad er lukket for folkebibliotekene og «folk flest». Med en befolkning med et stadig høyere utdanningsnivå og utdanningsbehov, og flere som ønsker å ta videreutdanning, bør alle kunne få tak i den informasjonen de trenger via sitt lokale folkebibliotek. Vi ser på dette som en viktig byggestein i et samfunn tuftet på demokrati, likhet og tilgang til informasjon, og ber om at departementet vurderer dette på nytt.

2. Formålparagrafen

Dagens formålparagraf i bibliotekloven lyder: «Folkebibliotekene skal ha til oppgave å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet gjennom informasjonsformidling og ved å stille bøker og annet egnet materiale gratis til disposisjon for alle som bor i landet.»

I den nye lovteksten er begrepene «aktiv formidling, møteplass og arena for offentlig samtale og debatt» foreslått.

Vi synes det er svært positivt at departementet slik understreker bibliotekets viktige funksjon som en lav-terskel fysisk og digital møteplass. Vi ønsker i tillegg at begrepet «informasjonskompetanse» (kunnskap om å finne riktig og kvalitetssikret informasjon) lovfestes. Folkebibliotekene har en høy grad av kunnskap om gjenfinning av informasjon i både fysisk og digital form, og med kildekritikk som et helt nødvendig aspekt. En ytterligere understreking av deres rolle som «kunnskapsbank» og som arena for spredning av denne kunnskapen til innbyggerne, kunne bidratt til å styrke folkebibliotekenes rolle.

3. Drift av bibliotek tjenester

Den nye loven fastholder at det fortsatt skal være folkebibliotek i alle kommuner, og med fortsatt muligheter for samarbeid med annen kommune, fylkeskommune eller statlig institusjon. Departementet ønsker å fjerne bestemmelsen om at det skal være et organisert samarbeid mellom folkebiblioteket og de kommunale skolebibliotekene. Fylkeskommunen mener det er svært positivt at departementet fastholder at alle kommuner fortsatt skal ha et folkebibliotek. Fylkeskommunen støtter forslaget om at krav om organisert samarbeid innad i kommunen skal falle bort.

4. Fagutdannet biblioteksjef

Dagens biblioteklov har krav om at alle kommuner skal ha fagutdannet biblioteksjef, for en mest mulig helhetlig bibliotekstjeneste, effektiv ressursutnytting og for å sikre lokale basisfunksjoner i et nasjonalt biblioteknettverk. Departementet har gitt dispensasjon fra bestemmelsen i kommuner der det ikke har vært mulig å få tilsatt biblioteksjef med fagutdanning, men har forpliktet kommunen til å gi den som ansettes opplæring i bibliotekfag. I ny lovtekst setter departementet opp to alternativer. Det første alternativet understreker at alle kommuner fortsatt skal ha fagutdannet sjef, mens alternativ to åpner for å ta bort kravet om fagutdanning.

Departementet anbefaler selv alternativ en, altså fortsatt stille krav om fagutdanning. Departementet ønsker imidlertid å fjerne dispensasjonsordningen. Fylkeskommunen mener det er svært viktig med fagutdannede bibliotekarer i alle kommuner, og støtter derfor departementet i deres anbefaling av alternativ en. Lovparagrafen har bidratt til økt kompetanse utover landet, og vi ønsker at det fortsatt skal være slik. Vi ønsker imidlertid ikke at dispensasjonskravet skal falle bort, da vi mener at dette kan svekke tjenesten. I store bibliotek med bred bibliotekfaglig kompetanse bør det imidlertid være mulig å gi dispensasjon fra kravet om fagutdanning. Vi ser bibliotekfaglig kompetanse som svært viktig i kommuner som skal tilby et mangfoldig kulturliv, en god skole og et rikt samfunns- og næringsliv.

5. Fylkesbibliotek

Forslag til ny lovtekst gir fylkeskommunene større frihet med hensyn til hvordan de vil organisere bibliotekstjenestene sine. Fylkeskommunens bibliotekoppgaver knyttes til veiledning og utvikling. En fjerner i lovteksten bestemmelser som har frivillig karakter, det vil si oppgaver som ikke er pålagt, blant annet bokbuss / bokbåt. Den enkelte fylkeskommune kan likevel velge å utføre slike tjenester. Plikten til å ivareta fjernlåsvirksomheten i fylket foreslås fjernet. Lovteksten understreker at fylkesbibliotekene fortsatt skal ha bibliotekfaglig kompetanse på ledernivå til å gjennomføre fylkeskommunale bibliotekoppgaver. En ønsker å fjerne bestemmelsen om at det skal være et organisert samarbeid mellom fylkesbiblioteket og fylkeskommunens skoleledelse, og at det må være opp til fylkeskommunen å bruke ressursene sine på en best mulig måte på dette området. Det samme gjelder samarbeidet mellom fylkesbiblioteket og de statlige skolemyndighetene i fylket.

Fylkeskommunen ser at det i Sør-Trøndelag er behov for et sterkt regionalt ledd mellom staten (ved Nasjonalbiblioteket) og kommunene på bibliotekområdet. Det er i dag stor forskjell på bibliotekene i Sør-Trøndelag, både når det gjelder kompetanse, lokaler, åpningstid og ressurser. Fylkesbiblioteket har spisskompetanse på bibliotekfag og på bibliotekutvikling, lang erfaring med bygging av bibliotekkompetanse i kommunene, og kan i stor grad initiere og bidra til utvikling og samarbeid i og på tvers av kommunegrensene.

Fylkesbiblioteket arbeider for bedre tjenester og utjevning av forskjellene i hele regionen, og fylkeskommunen ønsker selv å definere hvilke tjenester fylkesbiblioteket skal utføre. For lik tilgang til informasjon, og for å sikre ivaretagelse av blant annet lokalt utgitt litteratur, mener fylkeskommunen det er viktig å opprettholde en grad av innkjøp og fjernlån i fylkesbibliotekene. Det er viktig at fylkesbibliotekene fortsatt består som sterke enheter, bindeledd og lytteposter mellom statlig og kommunal biblioteksektor. Fylkeskommunen støtter departementets forslag om å fjerne bestemmelsen om avtaler mellom fylkeskommunale enheter, og mellom fylkeskommune og statlige myndigheter på bibliotekområdet. Vi ønsker imidlertid å understreke at fylkeskommunen må arbeide aktivt for

utvikling av bibliotekene i videregående opplæring – som uformelle møteplasser, for trivsel og som viktige bidrag til å nå læringsmål og hindre frafall.

6. Statlige oppgaver

De statlige oppgavene er i dag lagt til Nasjonalbiblioteket. Det er i Sør-Trøndelag et klart ønske om å samkjøre flere bibliotekoppgaver, som er viktige for ivaretagelse, tilgang til og felles bruk av ressurser landet rundt. Dette gjelder blant annet en nasjonal transportordning og et overordnet ansvar for innkjøp av litteratur og fjernlån – for å sikre at alle får tilgang til bøker og informasjon i alle former, dersom fylkesbibliotekene bruker færre midler på innkjøp av litteratur og informasjon og UH-bibliotekene i større og større grad baserer seg på e-bøker og informasjon utgitt kun via digitale baser stengt for allmennheten. Vi trenger et sterkt statlig organ som kan arbeide for utvikling på folkebibliotek-området, arbeide for felles katalogbase, avtaler og lisenser for e-bøker og tilgang til informasjonsdatabaser som allmennheten bør få ta del i.

Vi ønsker en tydeliggjøring av de særlige bibliotekoppgavene som staten har ansvaret for, og at oppgavene tydelig fremmer demokrati og tilgang til informasjon for alle. Dette for å oppfylle biblioteklovens mål: «Folkebibliotekene skal ha til oppgave å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet gjennom aktiv formidling og ved å stille bøker og andre medier gratis til disposisjon for alle som bor i landet.»

FYLKESRÅDMANNENS KONKLUSJON:

Fylkesrådmannen anbefaler at Fylkesutvalget slutter seg til departementets ønske om fortsatt sterke folkebibliotek med høy kompetanse i alle kommuner, med åpning for bredt samarbeid med andre kommuner. Fylkesutvalget ser det regionale bibliotekleddet som svært viktig for utvikling og gode bibliotek tjenester for alle innbyggerne, og støtter lovforslaget om at fylkeskommunen selv skal vurdere hvordan tjenesten skal organiseres. Lovtekstens formålsparagraf: «Folkebibliotekene skal ha til oppgave å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet gjennom aktiv formidling og ved å stille bøker og andre medier gratis til disposisjon for alle som bor i landet» må ligge til grunn for endringer og organisering.